

# Elkerülhetetlen, mindenkire sor kerül

## Temetkezéskor példásan összefognak a falubeliek Homoródújfaluban

• A rendtartó székel faluban a temetkezés mint lelkiismereti cselekvéssor nem csupán a gyászolók, az egész közösség ügye volt. Homoródújfalú lakosai összetartásról, szervezethez való hozzájárulásról tesznek tanúbizonyságot, hogy az életvesztés utáni tennivalók sokaságában a hátramaradtakat tehermentesítsék. A falusfelek átvállalják a gyakran tetemes költséggel járó tennivalókat.

MOLNÁR MELINDA

A ravatalozók megépülésével leáldozóban vannak az elhunyt megszokott életteréből, a háztól való kísérésének rítusai.

### Nyughely

Újfaluban első utunk a település északnyugati részén álló dombra, a templomtól övező temetőkerthébe vezetett. A legrégebbi feliratos sírkő 1764-es feliratozású. Múltidézők a szarkofágszerű, mohos síremlékek, a malomkő emlékjel, és megállásra késztetett az első világháborúban hősi halált halt Fekete Miklós tizedesnek emléket állító oszlop. A százada egyik legvittebb katonájának frontszolgálatát összefoglaló és kalapemelésre, imára buzdító felirat szavakban is jelzi: haló porában is becses a falustárs emléke. A temető kert mező felőli oldalán kapott helyet az oklándi önkormányzat által finanszírozott, építés alatt álló ravatalozó.

### Szerre járó kötelesség

Az őskortól örökölt újfalvi temetkezési szokások, a hagyományos mozzanatok, a feladatelosztás rendre napjainkig bővült – tudtuk meg szépkorú beszélgetőtársainktól, Benedek Margit nénitől és András bácsitól. A „régidolgozókból sok kiment”, de ami a fiatalokra áthagyományozódott, azt magukénak tudják. Olyannyira, hogy bérmentesen végzik el a régen fizetséggel tennivalókat, köztük a sírásást is – „segítségül mennek”. Halálesetkor természetesnek tekintik, hogy nem csupán a családtagoknak, rokonoknak „kell odaállniuk”. Kötelességszerűen, tudatosan végzik a temetés körüli teendőket. A koporsót, a rava-



tali kellékeket, az egykori lakókörnyezetet úgy rendezik el, hogy méltó legyen az elhunyt búcsúztatásához. „A férfiak az udvaron rendet csinálnak. A fiatalokat nem kell hívni” – mondta András bácsi.

### Megbízunk egy gazdát

„Ezt az egyet nem lehet elkerülni, mindenkire sor kerül – kezdte beszélgetésünket Cseke József, akit a temetkezési gazda feladata-

estéjéig elrendezik a szobát, helyére kerül a ravatal és a gyászt jelző textíliák. A harangszó is jelként szolgál, amely hírül viszi a szomorú eseményt és megtördeli a gyász óráit. A haláleset másnapjának reggelén nőnek kisharanggal kezdődik „a szaggatás”. Szünet után megkondul a nagyharang, és kis csend után összehúzzák a harangokat. Ha férfi hunyt el, előbb a nagyharang szólal meg, majd megkondul a kisharang, és végül összehúzzák. Reggeli, déli

Végül a gazda közreműködésével kaláccsal kínálják meg a virrasztókat, a férfiakat pálinkával is. Nem poharaznak, „Isten nyugtassa!” kívánság után egymásnak adják az üveget. Előbb a férfiak, utána az asszonyok hagyják el a gyászházat.

Este megírják a búcsúztató szövegét, ami a temetéskor hangzik el. A múltban az egyházzagondnok is mondott búcsúztatót, napjainkban ez már nem szokás.

### Háztól temetés

Másnap a gazda meghívja a zászlóvivőket. A gyászlobogókat férfi elhunyt temetésén férfiak, nőkné asszonyok viszik. Régen a koporsóvivőket is név szerint hívták meg, manapság nem. Jelenleg sok a fiatalember, nem kell hívni őket, tudják, hogy oda kell állniuk – legyen szó „gödörásásról” (sírásásról) vagy a test, a koporsó vivéséről. A hantot betakarni is segítenek. Barátként, falustársként egyaránt mennek – kicsi a falu, mindenkire közel érzik magukat. Margit néni elmondta, az elhunyt asszony koporsóját a közelmúltig női társai indították. Az utca feléig, vagy amíg bírták, vitték, aztán ment mindenkinek az ura, és átvették a feleségektől. Margit néni fiatal korában sok koporsót vitt. Előtte a gödröt pénzért ásták, most nem kell fi zetni a segítségnek, de megvendégeklik őket. A közelálló asszonyok készítik az ételt, amit a gazda irányításával szolgálnak fel. A szertartás előtt szintén a gazda gondoskodik arról, hogy a temetkezés kellékei, a zászlók, a koporsólezárás és a hantolás eszközei a halottas házhoz kerüljenek.

” Mindenki életét elkísérik a temetkezési rítusok – így kapják vissza a falustársaktól azt a szolgálatot, amit a jelenben elvégeznek.

iról kérdeztünk. Amikor bekövetkezik a szomorú esemény, egy nem hozzátartozót, de az elhunyt közel állót kérnek fel gazdának. Kötelességei közé tartozik a zászlóvivők meghívása, a temetési kellékek helyszínre juttatásának megszervezése és a kínálgatás. Végül pedig a ravatalozáshoz használt tisztaszoba visszarendezése és a szertartás részvevőinek betesséklése a torra.

Az unitárius faluban a rítus kezdete attól függ, hogy otthon vagy kórházban hunyt-e el a falustárs. Ha idegenből szállítják haza, a falu végén várják a gyászkocsit, és a lelkipásztorimát mond. A virrasztás

### Búcsúzás

Virrasztáskor a kapu előtt gyűlnek össze a részvétnyilvánítók, és a férfiak egyszerre mennek be. Régen a kántor is jelen volt, és halottas-, azaz gyászzénekeket énekeltek a könyvből. „Egy diktálta, a többi fújta” – mondta Margit néni. Mostanában részvétlátogatásra érkeznek, egy órányit töltenek a gyászolókkal. Az asszonyok a ravatal mellett állnak, a férfiak az udvaron fehér abrosszal letakart asztal mellett ülnek.

Az emberi élet utolsó fordulóját kísérő szokások értékrendet, érzelmeiket és tetteikésztséget mutatnak

FOTÓ: VERES NÁNDOR

### Végző búcsúzás

Temetésre összegyűl a nép. Koszorút csak a rokonok visznek, koszorúmegváltásként az egyháznak adományoznak. Arra is van példa, hogy temetkezési segítséget gyűjtenek a családnak. A szomorúmenet a templomba kíséri az elhunytat, előbb ott, majd a sírnál zajlik az egyházi szertartás, és addig is, amíg elhantolják, helyi szóval „takarják”. Miután elment a gyászmenet, a gazda a háznál elpakolja a ravatal kellékeit, leszedi a gyásztextíliákat, és bezárja a kaput.

Régen nem tartottak nagy tort, otthon, szűk körben toroztak. Előtte juhot vágtek, abból főztek, és kenyeret sütöttek. Mostanában a torra mindenkit behívnek a kultúrotthonba, aki a temetésen részt vett. Az asszonyok segítenek a terítésnél, felszolgálásnál és leszedésnél. Margit néni elmondta, amikor vége lett a tornak, egy-egy öreg bácsi beszédet mondott. A mostaniak már nem gyakorolják ezt a szokást. A gazda gondoskodik arról, hogy végül tisztán maradjon a torozás helyszíne is.

A földi lét végző állomása szükségszerűen eljön minden élőnek. Mindenki életét elkísérik a temetkezési rítusok – így kapják vissza a falustársaktól azt a szolgálatot, amit a jelenben elvégeznek.